

סיכום

פנים רבות לרגישות כבוד הוזלת בעולמם של חכמים. ההלכה קובעת ענישה בקנס על המבייש את הזולת: "... צרם באזנו תלש בשעריו, רקק והגיע בו רוקו, העביר טליתו ממנו, פרע ראש האשה בשוק — נותן ארבע מאות זוז" (משנה, בבא קמא פ"ח מ"ו), מול גישה שוויונית זו יש גישה יחסית: "זה הכלל — הכל לפי כבודו", אולם רבי עקיבא נחרץ בקביעתו: "אמר רבי עקיבא: אפילו עניים שבישראל, רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם" (שם). בכך העמידנו על שוויון ה'שונה' שהוא הוא העומד ביסוד הכבוד לאדם — אין כבוד האחד גדול מכבוד חברו. בקביעתו זו, ובמיוחד בהנמקה שהוסיף לה, הראה רבי עקיבא כי ביסוס ערך כבוד הבריות דורש גם השקפה רעיונית מתאימה, וזו תמצא באגדות הרבות בנידון. האגדה, כדרכה בכגון אלה, מרחיבה את מעגל כבוד האדם על מגזרים רבים בעם ישראל וגם מחוצה לו. היא איננה מסתפקת רק בהטפה לכבוד האדם, אלא מעלה דילמות בסיסיות הכרוכות בהתנגשויות בין ערכים שונים, שאחד מהם הוא כבוד הבריות. האגדה היא המעניקה לכבוד הבריות הנמקות מהותיות ומעמיקות בכל הנוגע לדמיון האדם לאל שבראו בצלמו, וממשיכה בכך את הדרך שסלל המקרא.

פתחנו את דברינו במאמרים דוגמת 'יהא כבוד חברך חביב עליך כשלך', וזה בוודאי בסיס ראשוני למשנת כבוד האדם, נסיים בעיקרון שכבוד האדם הוא כבוד שמיים!

צוות ההיגוי של המרכז להוראת האגדה

מערכת 'שבילי אגדה'

- מזכירת המערכת — חני בן-גד
ד"ר יאיר ברקאי — מכללת ליפשיץ, ירושלים.
ד"ר צבי גסטוירט — מכללת אפרתה.
הרב אבי וולפיש — מכללת הרצוג, אלון שבות.
ד"ר לאה חובב — מכללת אפרתה.
פרופ' אפרים חזן — החוג לספרות עברית, אוניברסיטת בר אילן.
ד"ר רפאל ירחי — מכללת אפרתה ומכללת ליפשיץ.
ד"ר גבריאל חיים כהן — החוג למקרא, אוניברסיטת בר אילן.
מר מנחם כ"ץ — מכללת אפרתה וישיבת הקיברץ הדתי.
הרב ד"ר עמוס סמואל — מכללת ליפשיץ.
מר ציון עוקשי — מכללת אפרתה ומכללת הרצוג, אלון שבות.
גב' אסתר קולומבוס — המפמ"ר לספרות במנהל החינוך הדתי.
ד"ר ישראל רזנטון — מכללת אפרתה.
פרופ' מיכאל רוזנק — החוג לחינוך, האוניברסיטה העברית בירושלים.
פרופ' אביגדור שנאן — החוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים.